Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Nr. 113 Juni 1961 – 20. årg.

Øverst til venstre studerer under årsmødet i Slesvig gdr. Ditlev Lassen, Strukstrup i Angel, sammen med fru Ingrid Thorning og proprietær E. Thorning, Petersbjerggaard ved Kolding, sydslesvigkortet, mens gdr. Jens Skau, Ø. Lindet, ser til. Derunder nyder gdr. P. Bach Christensen, Rigtrup, solskinnet i Gottorp slotsgård i selskab med gdr. Vilh. Larsen og frue, Bygaard, Gilleleje. – Øverst til højre fortæller overlærer Jørgen Jørgensen om slottets historie, og derunder ses gdr. Ditlev Lassen og to af hans søde småpiger under vort besøg på slægtsgården i Strukstrup.

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer hveranden måned.
Redigeret af *Ib Paulsen.*
Carit Etlarsvej 32, Odense. Tlf. 12 72 71.

DANSK SLÆGTSGAARDSFORENING
Kontor: Carl Baggers Allé 45, Fruens Bøge.
Postadresse: Postboks 221, Odense.
Telefon: Odense 12 94 73 (09).
Postgironummer 831 42.
Kontoret modtager indmeldelser.
Alle breve til foreningen sendes til kontoret, artikler til bladet til redaktøren.
Andet samt private forespørgsler til formanden.
Forespørgsler ang. undersøgelser af enhver art bedes rettet til Slægtsgaards-arkivet.

»SLÆGTSGAARDS-ARKIVET«

Adresse: Slægtsgaardsarkivet, Det kgl. Bibliotek, København K. Tlf. Minerva 111.
Leder: Mag. art. Hans Ellekilde (tlf. Holte 356) og arkivar P. K. Hofmansen. P. K. Hofmansen træffes personlig tirsdag og onsdag kl. 14–17.
Formand for arkivudvalget: Konsulent H. Balle, Carl Baggers Allé 45, Fruens Bøge.

Landsbestyrelsen:
Gdr. Chr. R. Christensen, Badstrup, Uggerslev (formand). Tlf. Uggerslev 149.
Gdr. N. Slemming, Rønne Allé 4, Rønde (næstformand). Tlf. Rønde 203.
Civilingeniør, gdr. H. M. Markersen, R., Rødby. Tlf. Rødby 90 11 19.
Gdr. Jørgen Petersen, Thorsgård, Gislinge. Tlf. Gislinge 32.
Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund pr. Kølstrup. Tlf. Rynkeby 17.
Gdr. Einer Petersen, Kikhavn pr. Hundested. Tlf. Hundested 149.
Hofjægermester Cederfeld de Simonsen, Erholm pr. Aarup. Tlf. Aarup 91 (helst kl. 9–10).
Propr. Chr. Lybye, Haldborg pr. Skive. Tlf. Skive 556.
Gdr. Ths. B. Thomsen, Ulsted. Tlf. Ulsted 46.
Gdr., sognefoged Grøntved, Mygdal pr. Hjørring. Tlf. Mygdal 31.
Gdr. Marcus Hansen, St. Duegård, Aakirkeby. Tlf. Aaker 10.
Gdr. Chr. Jessen Reinholdt, Oksgård pr. Hellevad. Tlf. Hellevad 4 99 10.
Gdr. Hans Buhl, Elkjærhus, Børkop. Tlf. Børkop 70.
Gdr. H. Chr. Flytkjær, Rindom, Ringkøbing. Tlf. Ringkøbing 372.
Forfatteren Salomon J. Frifelt, »Frifelt« pr. Ølgod. Tlf. Krusbjerg 20.

Foreningens juridiske konsulent:
Sagfører, cand. jur. M. Hesselbjerg, Hillerød. Tlf. Hillerød 152.

Foreningens sekretær og konsulent:
Agronom H. Balle, tlf. Odense 12 94 73 (træffetid på kontoret mandag og fredag fra kl. 9–13 og efter aftale).

Foreningens revisor:
Statsaut. revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sideallé 8, København Ø. Tlf. Øbro 30 eller Øbro 5000.

Trykkeri:
Andelsbogtrykkeriet i Odense. Tlf. Odense 12 10 30.

Hovedkontor: Vester Voldgade 107
København V.

Til Slægtsgaardsforeningens medlemmer

Alle manuskripter og billeder til optagelse i Slægtsgaardsbladet sendes til bladets redaktør:
Ib Paulsen, Carit Etlarsvej 32, Odense.

☆

Alle henvendelser om annoncer bedes sendt til kontorets adresse:
Postboks 221, Odense.

Husk altid tydelig afsenderadresse!

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne
(Landcreditkassen)
Anker Heegaardsgade 4 . København V

Laan mod 1. Pr. i Landbrug, Skov- og Havebrug samt Grundforbedringslaan
Kasseobligationer kan noteres paa Navn og kan indskrives

SLÆGTSGAARDEN

Medlemsblad for Dansk Slægtsgaardsforening

Nr. 113 Juni 1961 – 20. årg.

Årsmødet i Slesvig

SOM ET DANNEVIRKE

En usædvanlig smuk oplevelse — Konsulentvirksomheden er blevet en stor succes
Ekstraordinært økonomisk mandat til bestyrelsen

Nogle betragtninger fremsat af konsulent ved Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Chr. Aa. Krogsriis, som deltog i vort årsmøde i Slesvig i dagene 27. og 28. maj, kan stå som en fællesnævner for opfattelsen af Dansk Slægtsgårdsforenings arbejdssituation i dag. De blev fremsat ved den strålende aftenfest, efter at dagens tungere program var gennemarbejdet, men de dækker på fremragende måde vor hverdagssituation året rundt, og bør derfor danne optakten til vort referat af endnu et opløftende stævne mættet med saglighed og oplevelse af forskellig art.

Chr. Krogsriis nævnte i sin tale, at det jo næppe er nogen hemmelighed, at mange har opfattet Dansk Slægtsgårdsforening som noget af en »museumsforening«. Det ligger i situationen set ude fra, men foreningen har bl. a. i sit motto dokumenteret, at den er klar over, at tingene ikke er gjort bare med at ville bevare noget. Det ligger i ordene: Vi bygger på fortiden, lever i nutiden og virker for fremtiden. – Dette gør det ligetil at drage en parallel mellem det Dannevirke, vi i morgen skal besøge, og Dansk Slægtsgårdsforening. Dannevirke blev skabt i ufredstider for tusind år siden. Dansk Slægtsgårdsforening blev skabt i begyndelsen af den sidste verdenskrigs ufredsår som et værn om noget af det ældste og bedste i danske landbrug.

Både på Dannevirke og i slægtsgårdsforeningen som dansk landbrugs Dannevirke drejede og drejer det sig om, at der er nogle til at kæmpe på voldene. Vi har på dette møde igen fået præciseret foreningens opgaver, men der er især én opgave, jeg i nævnte tankeforbindelse gerne vil pege på, den at forsøge at genskabe dansk landbrugs tro på fremtiden. Vor tro er blevet rokket. Ingen vil bedre end Dansk Slægtsgårdsforening kunne fortælle ungdommen, og det er naturligvis især den, det drejer sig om, at dansk landbrug i tidens løb har gennemlevet og overlevet storme ligeså store, som dem, vi oplever i dag. Derfor er det tvingende nødvendigt og naturligt, at Dansk Slægtsgårdsforening går i spidsen i en sådan humørkampagne. Gid foreningen må få kræfter også til den opgave. Dansk Slægtsgårdsforening leve!

Forstander Krogsriis tolkede med disse ord manges tanker om vor forenings aktuelle situation, og hans tale blev hilst med vældigt bifald. Mødets forløb var i et og alt identisk med atmosfæren i denne festtale. Der var tilmeldt 130, på mødets højdepunkt var vi mellem 150 og 175, hvoriblandt en række repræsentanter for fremtrædende landsmænd i det danske arbejde i Sydslesvig. Stærkt hyldet blev gentagne gange overlærer *Jørgen Jørgensen,* som har tilrettelagt en lang række detaljer og som på baggrunden af 40 års arbejde for danskhedens sag var vor fortrinlige vejleder på udflugten rundt i det gamle danske land. Gæster var også tidligere borgmester og landdagsmand, byrådsmedlem *Hermann Clausen,* Slesvig, gårdejer *Ditlev Larsen* og frue fra Strukstrup, pastor *Parmann* og frue, Slesvig, proprietær *Detlef Ohem* og frue fra Hohngården, som vi besøgte under årsmødet for nogle år siden i Flensborg, amtsrådssekretær *Bichel* og frue, Slesvig, formanden for de syv sydslesvigske landboforeninger, gårdejer *Erik Paulsen,* samt redaktørerne *J. Kronika,* Flensborg Avis, og *Nickelsen,* Slesvig.

OM KAMP OG KRAV

Indledningsvis fremsatte vor formand, gårdejer, amtsrådsmedlem *Chr. R. Christensen* i Slesvighus' festsal en tak for den slesvigske tilrettelæggelse af mødet og en velkomst til gæsterne med en særlig understregning af takken for den forpostgerning, disse påtog sig i Sydslesvig. Nok holder vi igen i år vort årsmøde udenfor statsgrænsen, men stedet er ikke tilfældigt valgt. Vi betragter vort møde netop her som en hilsen og et håndslag til landsmænd, der nærer danskhedens rod som Danmarks gode sønner.

Også byråds- og magistratsmedlem *Hermann Clausen* bød vore medlemmer hjertelig velkommen til Slesvig by og skildrede bl. a. et møde med Hans Hedtoft, før denne blev regeringschef. Hedtoft besøgte Slesvig og syntes dybt grebet af de talrige minder, som her omgav ham.

Traditionen tro blev statsautoriseret revisor *Kr. Foged* valgt til årsmødets dirigent og sagfører cand. jur. *M. Hesselbjerg* til protokolfører, hvorefter formanden aflagde nedenstående beretning:

Byg på fortiden, lev i nutiden, virk for fremtiden! Således lyder vor forenings motto, og vi har forsøgt at følge det også i det svundne år.

Vi bygger på fortiden ved gennem vort arkivarbejde og vore historiske undersøgelser vedrørende danske landbohjem at søge bevaret så meget som muligt af de kulturhistoriske værdier, der findes i så at sige hvert eneste hjem.

Hvor meget disse historiske værdier betyder, får vi et indtryk af ved at lytte til disse dages heftige debat om de islandske håndskrifter. Og hvis man har besøgt islandske bondehjem og hørt, hvor højt man selv i de fattigste stuer sætter disse værdier, må man erkende, at her har Danmark noget at leve op til, før vi sætter vore historiske værdier lige så højt.

Skæbnen har villet, at Dansk Slægtsgårdsforenings arkiv har til huse så at sige dør om dør med de arnamagneanske samlinger. Det vil derfor være naturligt, at vi tænker med ærbødighed på Arni Magnussens enestående indsats for at bevare de gamle islandske sagaer fra undergang i en trang tid. Vor forening drømmer ikke om at kunne øve stordåd som han, men vi vil give vort bidrag til, at værdier kan bevares.

Tiden er ikke som for 200 år siden, og derfor ønsker vi heller ikke de kulturhistoriske værdier fjernede fra vore landbohjem, men vi vil gerne bidrage til, at der bliver hæget om dem.

Fotokopiering og andet kan sikre genparter af de mest værdifulde ting, således at meget kan bevares for fremtiden.

Arkivar Hofmansen og hans fortrinlige medhjælpere lægger et stort arbejde på foreningens arkiv, således at dets stilling på Det kongelige Bibliotek er blevet mere og mere anerkendt. Nu må det være et af vor forenings nærmeste mål at søge styrke til en udvidelse og forbedring af vore medhjælperes kår under bestræbelser for at udbygge arbejdet. Vor forening bør have sådanne forhold, at den uden blusel kan bede arkivar Hofmansen lægge andre gøremål til side og udelukkende hellige sig om en opgave, der vil blive stående gennem tiden.

Vi lever i nutiden, og nutiden stiller så sandelig krav nok til danske landmænd, hvis dagen og vejen skal klares.

Vi lever i et smukt land. Havet bruser om os, snart venligt og blåt, snart trodsigt og vredt, men altid forskelligt. I landet mellem hav og fjord sker der fremskridt, som vi bør glæde os over hver dag. Vore marker er i orden, de danske haver blomstrer, så vi vel ikke ser noget tilsvarende i Europa.

Vore bygninger er bedre end de fleste, selvom det må erkendes, at det er et spørgsmål om milliardbeløb at få dem bragt op i det niveau, de gerne skulle have. Dyr og maskiner er i orden, og danske landmænds kunnen og viden står på højde med de bedste.

Det er derfor beklageligt, at den økonomiske udvikling er gået dansk landbrug så hårdt imod, at meget af alt dette trues med forfald.

Mere end halvdelen af vore unge mænd har forladt os gennem den sidste snes år. Kun hver tyvende landhusmoder har fået fremmed hushjælp. Det er en byrde af format for hende, men det er det så sandelig ikke mindre for de unge mænd, der er blevet tilbage, og som for to trediedeles vedkommende skal hente deres ægtefælle blandt unge piger, der enten har forladt landbruget eller aldrig har tilhørt dette.

Det er intet under, at afgangen fra landbruget nu er blevet så stor, at man ikke mere har uddannede folk til at drive det videre i det nuværende format, og at man hvert år må se tusinder af landbrug forsvinde. Det er vel ikke til at begræde, at der sker en strukturændring, så noget af det mindste og dårligste forsvinder, men vi er nået så vidt, at vi skal til at passe på, hvis der fremover skal blive livsmuligheder for bonden i Danmark.

Det må i hvert fald siges så stærkt, at alle kan høre det, at skal man få ungdommen til at blive ved det erhverv, der uden væsentlig råvareimport hjemfører halvdelen af vor valutaindtjening, må den ikke alene have rimelige økonomiske vilkår, men også sådanne forhold, at dens tro på dansk landbrugs fremtid kan blive genrejst.

FOR ANSTÆNDIGHEDS OG RIMELIGHEDS SKYLD

GENERATIONSSKIFTET er efterhånden blevet dansk landbrugs altoverskyggende problem. Så at sige hvert eneste hjem har sine problemer, og mange steder øjner man ikke muligheder for at skaffe de unge chancen for at videreføre ejendommene.

Lettere bliver det heller ikke ved, at der pålægges statsafgift i forbindelse med ejendomsoverdragelse. Såfremt en mand vil afstå sin ejendom til en søn eller datter for en pris, der ligger under den officielle ejendomsvurdering med tillæg af løsøre, skal der svares gaveafgift af forskelsbeløbet – det må man finde sig i – men derimod er der et andet forhold, der giver anledning til den skarpeste påtale.

Oppebørselsmyndighederne forlanger i en række tilfælde, at der ikke alene skal svares afgift i henhold til gældende vurdering, men også efter en vurdering, der *ikke* er foretaget. Man har været ude for, at der er krævet gaveafgift efter den sidst afholdte vurdering ved handeler, *der er afsluttet mere end et halvt år før vurderingen har fundet sted,* og *næsten et helt år før, den er trådt i kraft.* Det vil sige på et tidspunkt, da hverken myndighed, skatteyder eller i det hele taget noget menneske kunne vide eller blot ane, hvad vurderingens resultat ville blive.

Når der skal svares skat af ejendom eller formue, beregnes den efter den gamle, til ny vurdering er foretaget, men når der er tale om ejendomsoverdragelse, forlanger man, at den ukendte vurdering skal have tilbagevirkende kraft.

I et demokratisk land fordømmer man på det kraftigste lovgivning med tilbagevirkende kraft. Herhjemme har man vel kun anvendt den tilbagevirkende lovgivnings princip i et enkelt tilfælde, nemlig efter krigen, da den tyske besættelse havde sat den danske lovgivningsmagt ud af funktion i årevis, og da gjorde man det endda kun med yderste betænkelighed. Når en landmand overdrager sin ejendom til sine børn, undser man sig imidlertid ikke for at anvende den tilbagevirkende vurderings system.

Jeg kan ikke øjne stor principiel forskel på tilbagevirkende lovgivning og tilbagevirkende vurdering, og når man fordømmer den første, kan jeg i hvert fald ikke godkende den sidste.

Jeg må derfor så stærkt som jeg kan påtale det system, man her er kommet ind på, og som navnlig i det sidste år har givet så urimelige udslag.

Jeg er absolut ikke tilfreds med det nuværende vurderingssystem, men så længe man har det, må det være en rimelig borgerret at blive behandlet efter den vurdering, der kendes og ikke efter en ukendt.

Hvis man synes, det nuværende system under inflations- og spekulationskøbene virker for langsomt, kan man gennemføre hyppigere omvurderinger, men gældende vurdering bør man lade stå ved magt også i dette forhold. Jeg ved godt, at afgift skal betales efter værdi og ikke alene efter vurdering, men hvis man ikke kan lægge offentlig vurdering til grund, er man ude i noget fuldkommen uholdbart.

Bygehimmel over Slien, men solskinnet vandt.

Jeg må derfor så indtrængende som jeg kan her fra Slægtsgårdsforeningens årsmøde henstille til regering og folketing, at dette forhold ændres. Hvis det er lovens affattelse, der er skyld i, at man anvender den tilbagevirkende vurderings system, så sørg for anstændigheds og rimeligheds skyld for at få denne lov ændret. Hvis det er administrativ praksis, der har ansvaret, så grib ind på en sådan måde, at forholdene ændres. Dansk demokrati og dansk folkestyre kan simpelt hen ikke være det her påtalte forhold bekendt.

I denne forbindelse må vi iøvrigt rejse spørgsmålet:

Hvad er den reelle værdi af en landbrugsejendom? – Er det den værdi et veldrevet brug kan forrente med 5–6 pct. eller er det den pris en kapitalstærk køber – som i de fleste tilfælde ikke har tjent sin kapital ved at drive landbrug – vil

give for en gård for at få sine midler inflationssikret ved anbringelse i fast ejendom?

Mon ikke det kan fastslås, at det ikke er landbrugets afkastnings- og forrentningsevne der i 1950'erne har begrundet de store stigninger i ejendomsvurderingerne?

VOR NYE KONSULENT-VIRKSOMHED

DEN OPGAVE, der har optaget Slægtsgårdsforeningen stærkest det sidste år, er ansættelse af en ejendomskonsulent og oprettelse af et ejendomskontor. Allerede i fjor antydede jeg, at dette mål, som vi havde haft for øje en tid, nu stod foran sin opfyldelse og fra 1. januar var sagen i orden, idet foreningens medarbejder gennem mange år, agronom *Hans Balle,* da tiltrådte stillingen som ejendomskonsulent og som foreningens sekretær.

Denne udvidelse af foreningens arbejdsopgaver viste sig at være en særdeles heldig foranstaltning, for selvom dansk landbrug i årenes løb har knyttet en række udmærkede medarbejdere til sig på den faglige oplysnings område, har man så godt som ingen haft, der har haft til opgave udelukkende at beskæftige sig med spørgsmålet om ejendomsoverdragelse. Og da spørgsmålet om erhvervelse eller afhændelse af ejendom nu engang er det vigtigste, en landmand skal tage stilling til, er det naturligt, at Balles virke er blevet modtaget med meget stor interesse.

I det halve år konsulent Balle har virket, har han modtaget flere henvendelser fra medlemmer over hele landet end det har været ham muligt at behandle, og konsulentvirksomheden er fra første færd en fastslået succes. Som udviklingen har formet sig, har foreningen måttet gå stille med sagen for ikke at sprænge rammerne.

Virksomheden som ejendomskonsulent er alsidig. Balle har i den forløbne tid været med til at forberede ejendomsoverdragelse, således at han har fået aftægtskontrakter og testamentariske bestemmelser indkorporeret heri, hvor det har været naturligt, han har været med til at løse finansieringsproblemer, givet råd om kontrakters udformning på baggrund af sit indgående kendskab til landmænds tankegang og praktiske arbejde, og han har skrevet forpagtningskontrakter. Han har givet oplysninger om de skattemæssige virkninger af denne eller hin disposition, og han har ikke mindst været medvirkende til at løse en række af de personlige og menneskelige problemer, der let opstår i et livs skæbnestunder.

Fra mange sider – ikke mindst fra *kreditinstitutionerne* – er der ydet Balle værdifuld støtte, som foreningen gerne vil sige tak for. Vi er lykkelige over at have fået påbegyndt en virksomhed, hvorom der allerede er givet os mangfoldige udtryk for,

Fru Misse Frederiksen, Sillerupgaard, Fjelstrup, fru Ingrid Thorning, Petersbjerggaard, Kolding, og fru Anne Marie Skau, Nygaard, Ø. Lindet, ved brønden i Gottorp slotsgård.

at den har kunnet yde medlemmerne en hjælp af virkelig format.

Jeg vil derfor gerne på foreningens vegne bringe Hans Balle en dybfølt tak, fordi han har villet påtage sig denne opgave i stedet for at vælge andre, der på kortere arbejdstid kunne have givet langt større indtægter. Balles levende interesse for arbejdet har været afgørende for sagen.

Udviklingen i det svundne år har bevirket, at medlemstilgangen er god. Foreningen kalder på tilslutning, men landbrugets udøvere melder sig i stor udstrækning hos os, fordi de føler, at vi gerne vil yde dem en hjælpende hånd.

Den skete udbygning har ikke belastet foreningens økonomi (omkostningerne ved konsulentbistand afholdes af de pågældende medlemmer, ligesom for regnskabs- og bygningskonsulenter og flere specialkonsulenter), men det siger sig selv, at skal man løse alle de opgaver, der ligger for – ikke mindst med hensyn til vort arkivarbejde – må foreningen have øget økonomisk slagkraft. Derfor kalder vi på bistand fra alle, der er enige i vort mål.

Man har kaldt vor forening for eensidig i sin opbygning. Det er den ikke. Vi vil stå sammen med alle, der kan give vore ideer tilslutning. Og ikke mindst er det os en stor glæde, at så mange, der er født og opvokset i et landbrugshjem, men som af en eller anden grund har fået sit virke et

andet sted, slutter op om foreningen. Vi vil gerne bygge bro mellem dem, der drog ud, og dem, der blev tilbage. De er dog af samme rod og ofte af samme sind.

I den nuværende situation, hvor mange må slide næsten umenneskeligt hårdt for at klare dagens problemer, ønsker vi for vore landmænd og slægtsgårdsejere, at de må få held til at komme igennem og bevare noget af det værdifuldeste i dansk landbrug.

Og på det sted vi står, vil vi gerne til de landsmænd, der ikke bor inden for den danske statsgrænse, bringe en hilsen og en tak for godt landsmandsskab tværs over grænsebommen og for trofast nationalt forpostarbejde.

Vi vil gerne være med til at give Slægtsgårdsforeningens medlemmer og venner håb og tro på, at der er en fremtid for dansk landbrug, og vi gør det med ordene:

Så længe blæsten kruser den blå og salte sø,
så længe skoven suser, skal slægten ikke dø.

Og vi siger til vore landsmænd hernede:

Den gamle drøm sig ranker i fin og fager vår,
hør, Danmarks hjerte banker som gennem tusind år.

FRA SLÆGTSGÅRDSARKIVET

NÆSTE BERETNING blev aflagt af Slægtsgårdsarkivets formand, konsulent *Hans Balle,* Odense, der udtalte:

– Det er i år 20 år siden Slægtsgårdsarkivet blev oprettet. Det skete i Slægtsgårdsforeningens første virkeår 1941.

I foreningens love er Slægtsgårdsarkivets oprettelse og dets formål og opgaver omtalt under punkt a i foreningens formålparagraf.

Da vi i år holder årsmøde i Slesvig bør grundlaget for arkivets virksomhed omtales til orientering for vore venner og kolleger i Sydslesvig.

Beretningen om Slægtsgårdsarkivet indledes derfor med at anføre det afsnit af Slægtsgårdsforeningens formålsparagraf, som omhandler de foreningsopgaver, der hører under det kulturelle område, og som drejer sig om at udforske, indsamle og opbevare gårdenes og slægternes historie.

Første afsnit af formålsparagraffen lyder således:

Foreningens formål er at værne og bevare de danske slægtsgårde, således at de bliver i slægtens eje, og derigennem også at give de medlemmer af slægten, som ikke forbliver på fødegården, et fast holdepunkt, et sted, hvor de kan bevare forbindelsen med den rod, hvoraf de er rundne.

Foreningen vil fremme dette formål gennem et kulturelt oplysningsarbejde ved at hjælpe medlemmerne til at efterforske deres slægts og gårds historie, ved at få dem til at bevare ejendele og dokumenter af mindeværdi og kulturhistorisk værdi og ved slægtsgårdssammenkomster m.m., alt ud fra det synspunkt, at slægtstradition og kendskab til fortiden er af værdi for den enkelte og forankrer denne i det folk, hvori han eller hun hører hjemme.

Til fremme af kendskab til slægtsgårdenes historie er der af foreningen oprettet et Slægtsgårdsarkiv, der foruden efterhånden at indsamle og opbevare så meget stof af slægtshistorisk art som muligt påtager sig slægtshistoriske undersøgelser for medlemmerne.

Arkivet er en del af foreningen og ledes af et af hovedbestyrelsen nedsat udvalg. Foreningen yder årligt til arkivets drift et tilskud, hvis størrelse fastsættes af hovedbestyrelsen. Arkivudvalget aflægger beretning og regnskab for repræsentantskabet.

Arkivudvalget, som sammen med arkivaren planlægger arbejdet i arkivet, består af foreningens forretningsudvalg og *H. M. Markersen,* magister *Hans Ellekilde* (kulturhistoriker), kgl. ordenshistoriograf, dr. phil. *Albert Fabritius* (personalhistoriker), *Salomon J. Frifelt* (forfatter), *Hans Balle* (ejendomskonsulent).

I de sidste 15 år, fra 1. januar 1946, har Slægtsgårdsarkivet haft lokaler i Det kgl. Biblioteks bygning, hvor arkivaren har kontor, og hvor de slægtsgårdshistoriske samlinger er opbevaret. I samme tidsrum har arkivet været ledet af arkivar *P. K. Hofmansen.*

KJØBENHAVNS AKTIESELSKABET HANDELSBANK 1873

HANDELSBANKEN

HOVEDSÆDE: HOLMENS KANAL 2, K

130 afdelinger og filialer over hele landet

ARKIVARBEJDET I 1960

Arkivar Hofmansen har som sædvanlig i januar måned udarbejdet en oversigt til arkivudvalget med en udførlig redegørelse for Slægtsgårdsarkivets arbejde og opgaver i det sidste år.

Følgende korte uddrag med lidt statistik belyser opgavernes omfang:

Folketællingsundersøgelserne.

Der er i 1960 udsendt 104 stk. folketællingsundersøgelser (i 1959 udsendtes 81 stk.). Disse undersøgelser som foreningens medlemmer får udført og tilsendt gratis har kostet ialt 719.70 kr. eller gennemsnitlig 6.92 kr. pr. stk. Siden Slægtsgårdsarkivets oprettelse i 1941 er der ialt udsendt ca. 5.033 folketællingsundersøgelser. Ved udgangen af 1960 havde alle Slægtsgårdsforeningens medlemmer, der i årets løb havde indsendt skema med oplysninger om gård og slægt nærmest nutiden, fået deres folketællingsundersøgelse tilsendt.

Store undersøgelser af slægts- og gårdhistorie m. m.

I 1960 har Slægtsgårdsarkivet udført og udsendt 31 stk. større arbejder (undersøgelser, diplompåskrifter, afskrifter m. m.) til en samlet betaling af 3.940,82 kr. Siden 1941 er der udsendt ialt 488 stk. Pr. 31. december 1960 var der 27 stk. større undersøgelser i arbejde, medens 24 stk. var bestilt, men endnu ikke påbegyndt.

De større undersøgelser, som medlemmerne selv betaler, udføres når der afgives bestilling til arkivet med ønsker og oplysninger om undersøgelsens art og omfang.

Slægtsgårdsdiplomer.

Der er i 1960 udført 5 stk. diplompåskrifter til en samlet betaling af 440 kr. Siden 1952 er der ialt udstedt 65 slægtsgårdsdiplomer. Pr. 31. december 1960 var der undersøgelser i gang til 8 diplompåskrifter, medens 4 stk. var bestilt, men endnu ikke påbegyndt.

Forudsætningen for at få udført et slægtsgårdsdiplom er, at ejendommen i mindst 100 år har været i slægtens besiddelse (eje, fæste eller forpagtning).

Arkivets korrespondance og gæster.

I 1960 er der indgået 237 breve til arkivet, og der er udsendt 236 breve med individuelt indhold og 104 med folketællingsundersøgelser, ialt 340 udsendte breve.

Antallet af gæster på arkivet i 1960 har været 94.

Om Slægtsgårdsarkivets samlinger m. m.

I årets løb er der tilgået arkivet adskillige dokumenter, optegnelser, billeder og udklip. Arkivets medarbejdere har endvidere samlet en mængde udklip og oversigter vedrørende danske gårde og slægter. Dette historiske materiale er registreret og samlet i sognekapslerne sammen med de gårdes og slægters historie, det tilhører.

Arkivets samlinger er også blevet forøget ved køb af enkelte mindre publikationer af topografisk og personalhistorisk art.

Fra Slægtsgårdsforeningens kontor har arkivet i 1960 modtaget en del af foreningens ældre arkivalier til registrering, indordning og opbevaring i arkivets særlige afdeling for foreningens arkivalier.

Takket være stor velvilje fra Det kgl. Biblioteks side har Slægtsgårdsarkivet fra 2. november 1960 fået andre og bedre pladsforhold, såvel til kontor som til arkivets samlinger.

ARKIVREGNSKAB FOR 1960

Indtægt:

Kassebeholdning pr. 1.1. 1960	1.653,28
Modtaget fra Slægtsgårdsforeningen ..	6.500,00
Renter af beholdning i sparekasse	62,26
Balance....	8.215,54

Udgift:

Arkivar Hofmansens løn	4.100,00
Folketællingsundersøgelser (ekscl. porto)	688,50
Medarbejdere for afskrivning, registrering m. m.	1.434,50
Kontorhold (papir, tryksager, porto, kontorartikler m. m.)	542,62
Kassebeholdning pr. 31.12. 1960	1.449,92
Balance....	8.215,54

Kassebeholdningen var ved årets slutning ca. 203 kr. mindre end ved årets begyndelse, til gengæld har det større antal folketællingsundersøgelser i 1960 kostet ca. 265 kr. mere end året før.

Vi takker magister Hans Ellekilde for regnskabsføringen og for hvad han har betydet for Slægtsgårdsarkivet. Ellekilde, som fyldte 70 år i februar, fratrådte den 1. marts sin stilling som arkivar og leder af Dansk Folkemindesamling. Han var Ridder af Dannebroge og blev ved fratrædelsen udnævnt til Ridder af 1. grad af Dannebroge.

Magister Ellekildes runde fødselsdag er ikke aldersgrænse i Slægtsgårdsforeningen – han fortsætter som medlem af arkivudvalget, hvor vi fremdeles nyder godt af hans sagkyndige bistand.

Vi takker arkivar P. K. Hofmansen for hans store personlige indsats og gode ledelse af Slægtsgårdsarkivet, og vi beder ham bringe arkivets gode medarbejdere en hilsen og tak for deres medvirken til løsning af opgaverne i det forløbne år.

Slesvig domkirke fotograferet fra en ret usædvanlig synsvinkel og mere idyllisk indrammet end domkirker flest.

OM GÅRDES NAVNGIVNING

Jeg vil slutte beretningen med at nævne den store interesse der i mange tilfælde er for de ældste sognekort, som ofte er forsynet med gamle marknavne og stednavne.

De fleste udskiftningskort er fra 1770'erne til ca. 1800, og de gamle matrikelkort er i regelen kopier af disse.

Mange slægtsgårde har som nævnt fået en større undersøgelse af gårdens og slægtens historie i arkivet og fået en fotostat eller fotokopi som et udsnit af et af de ældste sognekort, som opbevares i matrikelsarkivet.

En sådan kortkopi i sand størrelse viser gårdens beliggenhed og bygningernes placering for over 150 år siden, og man finder i mange tilfælde en mængde interessante oplysninger om gamle nedlagte veje og kirkestier, sløjfede gravhøje, ryddede skovarealer, glemte marknavne m. m.

En indrammet fotokopi af et gammelt kort over et lokalt sogneområde vækker megen interesse og opmærksomhed i en slægtsgårds entré eller stue.

Slægtsgårdsarkivet kan medvirke ved fremskaffelsen af sådanne kort. Prisen er ca. 20–60 kr. varierende efter størrelse, som afhænger af, om man vil have hele landsbyen med.

Jeg vil gerne henlede opmærksomheden på de gamle marknavne og stednavne, som findes i stort antal, bl. a. i markbøgerne fra 1680'erne og som nævnt på mange udstyknings- og matrikelskort.

Alle danske gårde burde have et navn, ikke blot på brevpapiret og i telefonbogen, men også på en af gårdens bygninger eller indhugget i en natursten ved indkørslen. Når flere gårdejere i samme landsby hedder Petersen eller Hansen, sker der ofte forvekslinger. Mange forespørgsler og fejlbesøg afværges, når gårdene har navne.

I 1957 forelagde landbrugsminister Smørum et lovforslag om navngivning på fast ejendom, men forslaget blev ikke gennemført.

Der er et stort navneudvalg at vælge imellem, hvis man vil benytte et af de gamle navne som tidligere har været anvendt som stedbetegnelse i omgivelserne, f. eks. et navn fra en mark, skov, mose, bakke, høj, kær, dam, å, bæk eller en gyde eller andet.

I de ældre sognerådsprotokoller og snekastningslister findes mange glemte navne på veje og

LANDBRUGETS BREVSKOLE

Landhusholdningsselskabet

er Deres bedste hjælp, hvis De vil udnytte nogle af de lange vinteraftener til fornyelse eller supplering af Deres landbrugsfaglige viden. De er ikke bundet af bestemte »mødeaftener«. Undervisningen foregår i Deres hjem, når De har tid. Og arbejdstempoet bestemmer De selv.

Brevskoleundervisningen betegnes af de mange elever som både *fornøjelig* og *lærerig*. I samarbejde med *Landbrugets Brevskole* kan De opnå langt mere, end De på forhånd tror. Den er oprettet af *Landhusholdningsselskabet* og godkendt af *undervisningsministeriet*. Bedre sikkerhed for god undervisning til en rimelig pris kan De ikke få.

Her er nogle få eksempler fra kursusplanen:

Regning for landmænd	9 lektioner	35 kr.
Grundlaget for fodringslæren	3 lektioner	16 kr.
Malkekvægets fodring	7 lektioner	35 kr.
Svinehold	11 lektioner	55 kr.
Fjerkræhold	12 lektioner	50 kr.
Gødningen og dens anvendelse	8 lektioner	40 kr.
Praktisk regnskabsføring	12 lektioner	60 kr.
Engelsk for landmænd	30 lektioner	90 kr.

Skriv allerede i dag efter *gratis kursusplan* med alle oplysninger eller send Deres indmeldelse til

LANDBRUGETS BREVSKOLE,
Landhusholdningsselskabet, Rolighedsvej 26,
København V.

gyder. Fra stednavneudvalget i København kan fås oplysning om stednavne fra hvert sogn.

Slægtsgårdsarkivet kan yde foreningens medlemmer bistand ved fremskaffelse af kopier af gamle kort når ejerlav, matrikelsnummer og helst ejerens eller fæsterens navn i udstykningstiden kendes.

Det er vort håb, at Slægtsgårdsarkivets forhold med hensyn til det økonomiske grundlag og medhjælp kan udvikle sig således, at der kan ydes medlemmerne og alle interesserede bistand på så mange områder som muligt, også når det gælder om at finde gode navne til nogle af Danmarks mange navnløse gårde.

Alle, der har sans for sammenhæng og interesse for gode glemte navne, har mulighed for at få dem fundet frem.

Denne omtale af de ældste sognekort og stednavne vil jeg slutte med Chr. Richards ord:

Venner ser på Danmarks kort;
ser, så aldrig I det glemmer,
til hver plet har fået stemmer,
thi det fædreland er vort!
Målt med verden er det lille –
derfor ingen plet at spilde!
Målt med hjertet er det stort –
der er Danmarks saga gjort!

FØRSTE JYLLANDSREJSENDE

Redaktør *Ib Paulsen* meddelte endelig, at de tekniske udgifter ved fremstillingen af Slægtsgaardsbladet i det forløbne år er steget med 123 kr. pr. nr., fra 1325 til 1448 kr. Dette beror dels på en prisforhøjelse på 1 pct., fremkaldt af julipristallet 1960, men ikke dengang tillagt fremstillingsprisen, plus en stigning på 9½ pct. som følge af den nye lønningslov.

Sluttelig nævnte Ib Paulsen, at den første navngivne turist, som berejste Sydslesvigs og Jyllands vestkyster var grækeren Pytheas år 325 før Kristus på Alexander den Stores tid. Ikke mindst er hans færd og den beretning, han afgav om turen, i perspektivet en betydningsfuld baggrund for vore iagttagelser hernede omkring dette årsmøde. Hedeby er over tusind år yngre, Nydam-båden 6–700 år yngre (fra det 4. årh. e. K.) Tænk på alt dette, når vi på søndagsudflugten bliver vist rundt. Lyt til de tyste stemmer, som taler til os under græsset . . .

TRO PÅ EN STOR FREMTID

Proprietær *Bent Bjergskov* takkede Chr. R. Christensen for beretningen, som var præget af saglighed og af reelle beslutninger ikke mindst i relation til landbrugets aktuelle situation i dag. Vi må være så meget mere påpasselige overfor fremtiden, efter at dansk landbrug i foråret praktisk talt stod med ryggen mod muren, en situation, som ved beslutsomhed dog udviklede sig til at bekræfte for os, at det altså dog nytter noget at slås for fremtiden også igennem vor forening. Jeg tror, at Dansk Slægtsgårdsforening går en stor fremtid i møde, dersom vi kan gøre det klart for folk, *hvad* vi vil og *hvordan vi vil det.* Gå hjem og fortæl jeres naboer om det.

Gårdejer *Heinrich Jessen,* Hjordkær, glædede sig som Bjergskov over, at danske bønder havde vist, at de kunne holde sammen, og præciserede, at mange er i vanskeligheder i forbindelse med generationsskiftet. Situationen kan være så alvorlig, at slægtsgårde kan gå til grunde ved det. Vi må i al almindelighed søge at hævde os. Fagforeningerne sætter jo også magt bag deres krav.

Arkivar *P. K. Hofmansen* beklagede, at vanskelighederne ved at skaffe kvalificeret arbejdskraft for de forhåndenværende midler belaster arbejdet i Slægtsgårdsarkivet tungt, hvad der bevirker, at kværnen for tiden maler langsommere, end arkivledelsen er tilfreds med. Vi har brug for alle de afladsbreve, der af medlemmerne kan udstedes på mit navn, men viljen er den bedste. Til gengæld for det forsinkede arbejde lover jeg, at kvaliteten aldrig berettiget skal kunne angribes.

Formanden bemærkede til Heinrich Jessen, at det er længe siden, at han hvad den aktuelle situation angår har følt sig bedre tilpas ved landbrugets handlekraft end lige netop nu, efter at bl. a. De samvirkende Fagforbund viste sig at være landbrugets meget effektive »forbundsfælle« med evne til at gøre regeringen hundeangst for en eventuel generalstrejke. På den anden side bør vi naturligvis også have draget den lære, at så håndfaste metoder ikke la'r sig praktisere hver dag. Alt i alt er det mindre de skallede penge, vi opnåede end det fagpolitiske resultat, vi skal glæde os over, hvortil kommer vor fornøjelse ved, at høsten ikke længe har stået så smukt, som netop nu, og at der er al grund til at imødese en i høj grad positiv udvikling i vor markedssituation. En trumf, som kan udnyttes også fredeligt er det fremdeles, at dansk landbrug producerer praktisk talt alt, hvad den danske befolkning har brug for, og at Danmark simpelthen ikke kan eksistere uden vor landbrugseksport. Det er med til at bekræfte for os, at tiden nu er inde også til en virkningsfuld propaganda for *vor* forening med det mål at skaffe os den lydhørhed, vi har brug for, medvirkende som vi gerne vil være også til styrkelsen af respekten omkring Danmark.

Efter disse afsluttende bemærkninger på drøftelsen af beretningerne oplæste revisor *Kr. Foged* hovedposterne i det i aprilnummeret i år trykte regnskab.

Ingen hovedbestyrelsesmedlemmer var på valg. Revisor Foged genvalgtes enstemmigt.

Så smukt er der i Slesvigs udkant en sommerdag, når skyerne spejler sig i en afvandingsgrøft.

EN BEMYNDIGELSE

Som et vidnesbyrd om, hvor hurtigt situationerne skifter i disse måneder trak hovedbestyrelsen de i aprilnummeret foreslåede vedtægtsændringer tilbage og opnåede en foreløbig bemyndigelse til at handle efter konduite med henblik på befæstelse af foreningens i øjeblikket temmelig svage økonomi, der budgetterer med et underskud for det kommende arbejdsår på ca. 3000 kr.

Formanden fastslog i sin redegørelse for sagen, at kronens købekraft, siden kontingentsatserne blev fastlagt for 15–16 år siden i relation til 1945-vurderingen, var blevet væsentlig forringet, hvad der automatisk medførte, at vi har meget små midler til rådighed i forhold til de løbende opgaver. Bestyrelsen nærer store betænkeligheder ved slet og ret at foreslå en kontingentforhøjelse netop nu og derved belaste medlemmerne yderligere. På den anden side øjner man det lyspunkt, at vor tilslutning før eller siden til fællesmarkedet vil påvirke landbrugets status væsentligt. Derfor anmoder bestyrelsen om, at debatten af disse og eventuelt andre vedtægtsændringer udsættes, og at man i stedet for gives bemyndigelse til rent administrativt at regulere kontingentet efter foreningens økonomi, opgaver og den økonomiske situations udvikling i de nærmest kommende måneder.

Således motiveret trak bestyrelsen også ændringsforslagene til par. 5 og 8 tilbage og vil inden næste årsmøde underkaste vedtægterne en kritisk gennemgang med henblik på en ajour-føring af dem imod situationen i dag.

I drøftelsen deltog foruden *formanden, Jens Skau,* Øster Lindet, *Bent Bjergskov,* Kølstrup, *Johannes Nielsen,* Vejstrup, *Nina Sørensen,* Håstrup pr. Fredericia, *Frederik Melvang,* Askov, *Martin Bie,* Hatting, *Erik Strange,* Øverup, og *H. M. Markersen,* Rødby.

Diskussionens deltagere anbefalede dels, at bemyndigelsen blev givet og gav dels udtryk for, at energisk nytegning af medlemmer udført af slægtsgårdsfolkene selv måtte kunne afspænde situationen. *Skau* talte for ensartede satser, og *H. M. Markersen* imødeså gerne kontingentets frigørelse fra ejendomsskylden. Så hastigt er tiden løbet fra vore ændringsforslag, at vi nu må gribe til noget ekstraordinært, men dette er vilkårene. En midlertidig ordning kan give bestyrelsen større beslutningsbevægelighed og vil kun have gyldighed højst til næste årsmøde. Vi har valget imellem dette og at tage det budgetterede underskud. De medlemmer, som tegnes i mellemtiden, må naturligvis tegnes efter de herskende love, men bør have et advis om, at en lille forhøjelse ikke er udelukket, omend som sagt nøje knyttet til udviklingen for landbruget i den nærmest følgende tid.

Formanden: – Vi vil intet forhastet foretage os og vil i alt bestræbe os på ikke at gøre fortræd.

Bemyndigelsen blev givet enstemmigt.

Sidste del af mødet blev afviklet ved det fælles kaffebord. Bagefter spadserede deltagerne til Slesvig domkirke, hvor overlærer *Jørgen Jørgensen* overskueligt og interessant redegjorde for kirkens historie og nogle af dens klenodier, hvoriblandt Hans Brüggemanns altertavle fra 1521 og monumentet over Frederik I, som ligger begravet i krypten.

DANMARK I SYDSLESVIG

Stemningsfuld aften i Slesvighus

FESTLIGE SAMNENKOMSTER i Sydslevig har deres egenart. Festmiddagen i Slesvighus under Slægtsgårdsforeningens årsmøde bekræftede dette endnu engang. Stemningen var storartet, og aftenen fik et såre smukt forløb med en række gode taler ved de lange borde. Gårdejer *Jens Skau,* Nygård i Øster Lindet, var ordstyrer, og fru *Skau,* dokumenterede, at hun er en fortræffelig forsangerske.

Efter at *Chr. R. Christensen* havde budt velkommen til de sydslesvigske gæster, som er nævnt i optakten til repræsentantskabsmødet, fik forfatteren *Salomon J. Frifeldt* ordet og betegnede vore årsmøder som et forjættende tidsmærke i årets løb. Frifeldt nævnte al den naturskønhed, som omgav deltagerne på udrejsen, og som mødte dem også i Sydslesvig, og understregede som alvoren bag idyllerne tilstedeværelsen overalt i landskabet af gravhøje fra hele vor historiske tid. Overalt ligger også de gamle stenkirker og gårde, i hvilke slægt efter slægt har hævdet dansk almuekultur, til vi hernede står overfor Hedebys og Dannevirkes tusindårige tradition i en egn, hvor navn efter navn fornemmes som milepæle i tiden: – Sjældent har jeg så stærkt, som netop her, hørt skyggerne tale og blive mærkværdigt levende, sagde Frifelt. Her er den danske folketone aldrig forstummet, hvorved hele Jylland fra Skagen til Ejder føles opfyldt af ælde og arv og nutid som en styrke også i vore sydligste landsmænds væsen. Frifeldt sluttede med at udbringe et leve for det danske rige og flag adresseret til kong Frederik og dronning Ingrid og fulgt af »Danmark dejligst vang og vænge«.

Aftenens næste taler var arkivar *P. K. Hofmansen,* hvis manuskript vi bringer i næste nummer af »Slægtsgaarden«. Hofmansen havde som sin tales aktuelle baggrund en vandring samme dag fra Flensborg til Slesvig, d.v.s. mere end 40 km over gamle slagmarker og med besøg ved mange danske krigergrave. Efter Hofmansens store indlæg fulgte »Slumrer sødt i Slesvigs jord«.

★ Tak fordi I kom

Formanden for de syv sydslesvigske landboforeninger, gårdejer *Erik Paulsen,* gav udtryk for stor glæde over samværet: – Vi er altid glade for besøg nordfra. I bringer Danmark med jer herned. Paulsen omtalte den første efterkrigstids dristige forhåbninger og bitre skuffelser: – Efterhånden gik det op for os, at vi heller ikke denne gang skulle vende hjem, skønt egnshøvdinge en tid lang havde været ivrige efter at udbygge deres kontakter, fordi også de troede på Sydslesvigs tilbagevenden til Danmark og ikke ville risikere aldeles at blive sat ud af spillet i en sådan ny situation. Siden hen kølnedes manges væsen, og de fik hovederne op igen. Erik Paulsen sluttede således: – I kan overhovedet ikke tænke jer, hvilket indtryk det gør på folk hernede fra at komme en tur til Danmark. Udviklingen har lært os, at det danske er stærkere end det tyske. Det forpligter os til stadigvæk at gøre Danmark stærkere hernede. Det gælder vore børn. Tak fordi I har åbnet danske hjem for vore skolebørn. De ferieforbindelser holder. Med sådan noget kan det tyske overhovedet ikke konkurrere. Derfor er det ikke jer, der skal takke for modtagelsen, men os der er opfyldt af tak i overbevisningen om, at netop fordi det danske således har vist sig at være det stærkeste, vil det i det lange løb simpelthen ikke kunne undgå at gå den rette vej. (Vældigt bifald).

★ Slægtsgården Sydslesvig

Pastor *Parmann,* Slesvig, opfattede Slægtsgårdsforeningens besøg som et håndslag til dem, der udfører arbejdet i Sydslesvig med den tilføjelse, at det ville være naturligt overfor en sammenslutning med netop dette navn og mål at pege på selve jordens betydning, fordi man her står overfor en organisation, som må skønnes at være langsynet nok til at kunne erkende, at danske i Sydslevig mere end nogensinde er engageret i en stor og krævende brydning. Den, som har sat sin slægtsgård overstyr, sætter normalt alle kræfter ind på at genvinde den, og må tiest erkende, at det mistede altid er svært at bringe tilbage: – Dette billede dækker også vor situation. Vi prøver af al magt på gennem en åndelig brydning at videreføre vor arv og at bringe vor sydslesvigske hjemstavn tilbage. Derfor er det altid en stor opmuntring for os at møde danske mennesker med åbne og modtagelige sind, som forstår såvel vor opgaves karakter som den kendsgerning, at vi ikke kunstigt kan genskabe historiske tilstande. Vor åndelige arv må tilpasses vor egen tid. En slægtsgård kan jo heller ikke drives på samme måde i dag som for århundreder siden. Vor kamp går derfor ud på – på baggrund af historiens tale – at udmønte vor arv på nutidens sprog og i nutidens gerning, så en åndelig genforening med Danmark kan etableres, som – hvad vi naturligvis også håber – en forløber for den endelige.

Nu tog konsulent ved Det kgl. Landhusholdningsselskab, *Chr. Aage Krogsriis* ordet, således

som han er blevet refereret i indledningen til vor omtale af årsmødet i det hele taget. Det var i denne tale, Krogsriis betegnede Slægtsgårdsforeningen som en kulturel formålsparallel til Dannevirke, hvorefter han udbragte et leve for vor forening.

★ Spørg os til råds

Vor tidligere formand, gårdejer, ingeniør *H. M. Markersen,* takkede Erik Paulsen for de gode ord om de danske hjem og de sydslesvigske børn: – Slægtsgårdsforeningen er nu tyve år gammel, og Danmark er det eneste land, der ejer en forening af den art. Vi vil gerne sige til jer hernede, at vi er parat til at hjælpe jer, danske såvel som tyske slægtsgårdsejere, det sidste bl. a. fordi vi klart erkender den nye tids vilkår, og at I jo i det daglige er henvist til at leve og virke side om side. Tænk på, hvad jeg her har sagt. Her er måske virkelig noget, hvormed begge parter kan udbygge samarbejdet. Har I brug for os, så spørg os til råds og tag som sagt eventuelt også tyske slægtsgårdsfolk med i planerne til slægtsgårdenes bevarelse.

På dette tidspunkt af aftenen bragte arkivar *P. K .Hofmansen* en netop indløbet hilsen fra gårdbrukare *Kurt Bengtsson* på Kullens hjemstavnsforenings vegne. Hilsenen blev modtaget med tak, og arkivaren blev bemyndiget til at sende en genhilsen.

Medlem af hovedbestyrelsen, *Einer Petersen,* Kikhavn, holdt aftenens tale for damerne. Han er en institution i denne henseende og løste opgaven på sin sædvanlige hyggelige og poetiske måde, der udelukker et referat, fordi typografi nu engang ikke formår at gengive tonen. Temaet var »det første møde«.

★ Ny tid, ny front, nye problemer

I det følgende indlæg skildrede redaktør *J. Kronika,* Flensborg Avis, livfuldt slægtens udgangspunkt fra en slægtsgård på Ribeegnen. Herfra drog for et par generationer siden den senere så kendte dansk-flensborger Chr. Riis, hvis både faste og lune adfærd Kronika skildrede i et par fortræffelige anekdoter. Denne onkel Christian elskede sin danske slægtsgård og blev en fremragende organist og lærer med undervisningslokaler i den bygning, som nu huser Flensborg Avis. Efter redaktør Kronikas tale sang forsamlingen »Det haver så nyligen regnet«.

Gårdejer *Heinrich Jessen,* Hjordkær, erindrede om, at fædrenes kamp dannede grundlaget for Nordslesvigs genforening med moderlandet: – Det er forbavsende, hvad I danske har formået at udrette også hernede. Jeg sætter Slægtsgårdsforeningen ualmindeligt højt, og jeg betragter den som et fundament for dansk landbrug. At virke for fremtiden, som vort motto siger, drejer sig om mange flere end lige netop slægtsgårdsfolk. Det er godt, vi er med i spidsen. Leve vort flag.

Før der blev budt velbekomme og den sidste skål blev tømt i Rhin og Mosel takkede *formanden* aftenens forskellige talere og mindede om, at redaktør *Kronika* altid havde ført sig rankt, og at han i sin tid var den danske stemme fra Berlin. Foran os ligger nu Kronikas avis, som fortæller os om en helt ny tid, et helt nyt samarbejde også mellem Danmarks og Tysklands ledende mænd. Dermed står vi overfor helt nye opgaver, helt nye problemer og i en helt ny front – samarbejdets. Nu er det vort slægtled og de kommende slægter, der må sørge for, at vi ikke knuges ned i dette samarbejde under fælles europæiske vilkår. Tak til alle, som har bidraget til, at denne dag blev så god.

Ved festmiddagen musicerede »De danske spillemænd« fra Flensborg.

Til Næstved 1962

Den på forrige årsmøde fremsatte invitation om at komme til Næstved blev modtaget med tak på årsmødet i Slesvig d. 27. og 28. maj.

Årsmødet 1962 finder sted i denne energiske, sydsjællandske by sidste lørdag-søndag i maj næste år.

Med tak har Slægtsgårdsforeningen desuden modtaget indbydelse fra Bornholm om at komme til klippeøen et af de først følgende år.

Mange, som deltog i det forrige årsmøde på Bornholm, mindes med glæde denne dejlige tur, som nu står foran udsigt til gentagelse.

Så typisk dansk som den danske bonde

Artikel om Dansk Slægtsgårdsforening i stort svensk blad.

I »JORDBRUKERNES FÖRENINGSBLAD«, der er organ for de svenske landmænds økonomiske sammenslutninger og som udkommer i ca. 340.000 eksemplarer, har Dansk Slægtsgårdsforenings gode ven, agronom *Sigurd Örjangård,* Sollerön, fornylig offentliggjort en særdeles oplysende artikel om »Dansk släktgårdspolitik«, idet han allerede i en

artikel i samme blad for 20. december 1955 har gjort sine landsmænd opmærksom på Dansk Slægtsgårdsforenings eksistens.

Efter at Sig. Örjangård i den nu fremkomne artikel betegner Dansk Slægtsgårdsforening som »ligeså typisk dansk som den danske bonde«, gør han nøje rede for såvel foreningens åndelige og kulturelle baggrund som for dens praktiske virke i det danske samfund.

Ved besøg i Slægtsgårdsarkivet på Det kgl. Bibliotek har Örjangård stiftet bekendtskab med arkivets samlinger, hvilke han i sin artikel omtaler som »en mærkelig kulturskat, der for hvert år stadigvæk bliver mere fuldstændig og stiller et rigt materiale til den enkelte forskers rådighed«. Derpå giver han sine svenske landsmænd en grundig oversigt over Dansk Slægtsgårdsforenings praktiske virksomheds metoder og kommer i denne forbindelse ind på foreningens støtte til sine medlemmer i form af juridisk bistand og praktisk vejledning i økonomiske forhold, ved udfærdigelse af slægtsgårdsdeklarationer, ved ejendomsoverdragelser osv.

Sigurd Örjangård slutter sin artikel således:

»Man har ud fra visse synspunkter kritiseret den norske odelsret. Ejeren kan sælge gården til hvem som helst, men den odelsberettigede kan inden tre års forløb indløse gården til en pris, som fastsættes ved vurdering. En køber får på den måde en urimelig usikkerhedsstilling. Endvidere er det lovens ordlyd, som afgør, hvem der i første række er odelsberettiget. Nærmere eller fjernere slægtsskab, alder og køn er afgørende, men anledningerne til stridigheder har vist sig at være talrige, og processerne har været mange. Ved den danske slægtsgårdsdeklaration undgås disse besværligheder. Arvingen til gården udpeges af ejeren i dennes levetid eller ved testamente. Hvis stridigheder skulle opstå, har slægtsgårdsforeningens forretningsudvalg det afgørende ord, og dettes beslutning kan ikke omstødes.

De slægtsgårdsinventeringer, som er gjort hos os, viser, at der også her findes et klart dokumenteret interesse for, at gårdene bevares i slægtens eje. Muligvis ville en slægtsgårdsforening kunne holde denne interesse levende og føre til samlede aktioner til gavn for positive forholdsregler i lighed med de danske«.

P. K. H.

GENNEM SVANS OG ANGEL

Slægtsgårdsforeningens udflugt gennem en historisk egn

VOR GODE TRADITION for en udflugt på årsmødets anden dag blev storartet videreført under årsmødet i Slesvig. Søndag morgen den 28. maj var Gottorp Slotskirke fyldt til sidste plads til pastor *Parmanns* morgenandagt. Bagefter instruerede overlærer *Jørgen Jørgensen* i slotsgården udflugtsdeltagerne i Gottorp Slots historie. I dag er det et alsidigt og fortræffeligt organiseret museum med en usædvanlig smukt indrettet hal til den berømmelige Nydambåd, som blev fundet ved Sønderborg midt i forrige århundrede.

Den ses i dag gennemrestaureret og omgivet af fund i montrer oppe som nede. I mosemontrerne i museets kælder finder man en række velpræserverede moselig, i montrerne i bådhal og forhal brugsting fra forskellige tidsperioder. Nydambåden kan dateres til det 4. århundrede efter Kristus. Den er elegant bygget og har været anvendt til kyst- og åfart.

Adskillige af deltagerne fandt endvidere lejlighed til i en af Gottorp Slots øvre sal at kikke de berømte runesten, Erikstenen, Sigtrygstenene og Skarthestenen nærmere efter. En fin runesten blev fundet i domkirkens grundmur. Ialt omfatter Gottorp Museet 32 sale plus hallen, som indeholder Nydambåden. Såvel slottets hovedbygning som adskillige gamle huse i Slesvig by er bygget af sten fra den del af Dannevirke, som kaldes Valdemarsmuren. Det er ikke småting, som i tidens løb er fjernet derfra. Folk på egnen har hentet i hundredvis af læs munkesten.

Både på Dannevirke og bagefter på halvkredsvolden omkring Hedeby fortalte overlærer *Jørgensen* om tingene, man så, hver på sin vis kostelige minder fra Danmarks historie op imod og omkring år 1000.

Såvel ved Dannevirke som ved Hedeby stod naturen klædt i festdragt med barrierer af flammende gyvel. Vejret var strålende.

★ Omskiftelig fortid

Fra Hedeby kørte vi ind over Svans og jernbanebroen over Slien mod Sdr. Brarup, hvor vi skulle besøge den danske kursusskole Christianslyst.

Undervejs kikkede vi indom hos en af egnens fremtrædende danske landmænd, gårdejer *Th. Clausen,* Lindaa Mølleskov, slægtsgård fra slut-

ningen af 1700-tallet, men med langt ældre bygninger. Den har nu været slægtsdrevet af fem generationer.

Gårdejer Clausen og frue havde gæstfrit slået dørene op til et helt uforfalsket interiør af meget stor skønhed. Clausen ledsagede os fra sin ejendom til kursusskolen »Christianslyst«, hvor vi drak dejlig kaffe med hjemmegjort til. Her fortalte Clausen om dette dansk-sydslesvigske kulturcentrums historie. Christianslyst var for århundreder siden de danske kongers jagtgård. Christian den Syvende elskede stedet, og hans jagtsten ses endnu rundt om på egnen. Skovene var dengang – i 1700-tallet – vildtrige og af langt større udstrækning end i dag.

Clausens far kunne fortælle, hvordan også Frederik den Syvende havde drevet jagt her. Clausen senior havde talt med Frederik Folkekær på en mark i nærheden.

Med tyskertidens indtræden blev disse gamle jagtgårde i landsdelen gjort til skovridergårde og senere til alderdoms- og rekreationshjem. Nu er Christianslyst altså et højt estimeret ungdomshjem og kursusskole med talrige besøg fra det gamle land. Hertil rejser ungdom fra hele kongeriet, og herfra leder bl. a. overlærer *Jørgen Jørgensen*, Slesvig, sommeren igennem ekskursioner af vidt forskellig karakter ud over Angel og Svans m. v. På Christianslyst er man glade for denne livlige kontakt med moderlandet.

Chr. R. Christensen takkede gårdejer Clausen for introduktionen og ønskede de danske ungdomsforeninger i Sydslesvig held og lykke med det arbejde, som hidtil har båret så rig frugt.

★ Slægtsgården i Strukstrup

Hos en anden af danskhedens fremtrædende navne i dette landskab, gårdejer *Ditlev Lassen* i Strukstrup, stod husbond og husfrue med deres fire yndige småpiger på hovedtrappen og tog imod, da busser og privatbiler kørte ind på gårdspladsen, som de på langt nær ikke var i stand til at fylde.

Også det Lassen'ske hjem er gennemsyret af fin gammel bondekultur med en klimaks i loftsregionens pragtfulde standkister, som rækker dusinet ud.

Denne slægtsgård har tilhørt slægten i 150 år, købt i 1794. Ved hoveddøren ses en mindesten for P. Lassen, et stort navn i sin tid i danskhedens analer. Slægtsgården i Strukstrup drives som almindeligt landbrug med ottemarksdrift. Besætningen omfatter 20 angelerkøer, ydelse 171 kg smørfedt. Gårdens sukkerroeavl udbringes i omkring det samme antal mark som herhjemme i kroner, folkeudgifterne er meget betydelige. For korn får

Overlærer Jørgen Jørgensen i en gruppe af slægtsgårdsfolk under besøget på Dannevirke.

vi 40 mark tønden, fortalte Ditlev Lassen. Ejendommen er på 52 hektarer.

Også her takkede *Chr. R. Christensen* hjerteligt for den smukke modtagelse, hvorefter en del af mødedeltagerne kørte mod Flensborg. Busserne returnerede nu til Slesvig, hvorfra de øvrige hjemrejser startede ved 18-tiden efter endnu en årsmødedag mættet med oplevelser.

Gammelt fodermesterhus på Sandhusvej i Odense.

ANDELSBOGTRYKKERIET
i Odense

Den almindelige Brandforsikring
for Landbygninger, oprettet ved kongelig Anordning
af 1792
HOVEDKONTOR: STORMGADE 10 . KØBENHAVN K . CENTRAL 1100

Østifternes Land-Hypothekforening
Øster Allé 31
KØBENHAVN Ø
yder uopsigelige 2. Prioritetslaan i Landejendomme
og Beboelsesejendomme paa Landet i Østifterne